

Numerul 14.

Oradea-mare 3/16 aprilie 1905.

Anul XLI

Apare duminica. Abonamentul pe an 16 cor., pe 1/2 de an 8, pe 3 luni 4. Pentru România pe an 20 lei

Steaua Orientului.

Roman istoric.

(Urmare.)

Între împrejurările strimtorate în cari se află, Mihaiu înse n'avea nici o trebuință de felicitări și asigurări. Încă înainte de a intra în Transilvania, împăratul îi promisese ajutor în bani și oaste. Armata sa compusă, după spiritul timpului, din mercenari, începuse a murmură nemulțumită, văzând că nu-și căpătase leafa de mai multe luni.

Numai energia de fer alui Mihaiu putu ținea în frâu ostașii nemulțumiți cari erau aplicați a se despăgubi din jaf.

Românii iobăgiți încă prinseră a-și ridica pe alocurea slabul lor glas, pretinzând ușorarea sarcinilor insuportabile și așteptând încurajare dela domnul de neamul lor, ca mișcările lor sporadice să se respândească peste țara întregă.

De veacuri nu fuse ocaziune mai potrivită pentru Românii iobăgiți să-și revindece drepturile strămoșești ca acum! O scântee de lumină a lipsit numai, ca Mihaiu să poată pricepe ce imenz izvor de putere s'ar fi deschis pentru el, dacă ar fi ridicat massa poporului român din robia iobăgească la demnitatea de om liber.

Soarta ginților, într'un moment de marinimozitate, arătase pe o clipă și poporului român o grandioasă perspectivă. Durere înse! că cel ales de Providință să conducă destinele acestui nefericit popor nu pricepuse semnul primit și nu apucase pe căra-rea îndegetată.

Sic fata tulere!

Mihaiu, în loc de a primi ajutorul iobăgimei, dădu poruncă oastei sale să sufoace glasul poporului.

Și fiind că se apropia iarna, Mihaiu își împărți trupele în țară, ca să restituiască ordina conturbată și să petreacă timpul de iarnă la adaposturi sigure.

Satul lui Mihaiu Lupul fusese unul dintre cele mai pacinice. Aici nu eră nici o trebuință de brațe înarmate pentru susținerea ordinii.

Mateiu totuș adusese cu sine ostași.

O făcuse aceasta ca să ușoreze, după cât îi stătea în putere, poziția de tot grea a noului seu domn, la care se alipise cu toată credința sufletului și cu toată iubirea inimei sale. Mihaiu încă nu primise banii din Viena ca să-și plătească ostașii a căroră susținere consumă sume oribile.

Pe lângă aceasta pe Mateiu îl mai trăgeau cătră rasă atât interesul cât și inima.

De când pornise el cu tatăl seu la oaste, încă nu se abătuse pe acasă. Toate firele de administrare ale întinsei sale moșii se uniau în mâinile slabe ale surorii sale. După moartea lui Daniil el remase cap și reprezentant al familiei și ca atâruiua i se impunea datoria de a-și lua în seamă moștenirea părințească și a conzola pe sora sa în supărarea ce o ajunse prin nepraznica moarte a părintelui seu.

Pe lângă aceste motive ale interesului și datoriei, în internul sufletului lui Mateiu se mai trezi și o pornire dornică, care îl mână cătră vatra părințească cu putere irezistibilă.

De când se depărtase el de acasă, chipul drăgălaș al unei ființe mult iubite îi absorbiă toate cugetele și nu-l părăsiă nici pe un moment, precum nu se desparte umbra de obiectul seu. De multe ori, din îngrozitorul chaos al toiuului de luptă, i se părea că aude un glas ca de inger, care-l îmbărbătă când puterile-i scăpătau și-l opriă de a se arunca orbește în pericol când entuziazmul îl prea răpiă. Iar când obosit de ostenelele zilei dormiă în lagăr întins pe țelină fără nici un așternut, i se iviă în vis un chip fermecător de fată fecioară, care-l adia pe frunte, îl măguliă cu dragoste și-i șoptiă în urechi cuvinte dulci și amoroase.

Mateiu simțiă încă din copilărie atragere simpatică cătră Dochia, fiica adoptivă a bătrânului

Anchidim. Câtă vreme trăise înse Daniil, sfiala fiasecă față de părintele seu viguros îi impuse rezerva de a-și ascunde sub masca indiferenței gingașa sa aplicare cătră fata de iobag desconziderat. Un instinct intern îi șoptia neîncetat că trufașul seu părinte, care-și și croise deja planurile cu respect la căsătoria unicului seu fiu, nu se va mulțumi cu alegerea sa. Mateiu înse eră convins că și-ar înmormântă pe vecie fericirea, de ar ascultă sfaturile părintelui seu, urzite din fală goală și prejudecații sociale învechite. Refuzând înse cu statornicie ofertele și recomandațiile părintelui seu, el pricepă a-și tăinu-i gingașa sa aplecare cătră Dochița, sperând că la timp potrivit va reuși totuș a dobândi și învoirea lui Daniil.

Că acest timp dorit ar fi înse atât de aproape, Mateiu nici a-și închipui nu cugetă. Acum, după moartea părintelui seu, el se simția în poziția cursorului, căruia o mână binevoitoare îi delaturase din cale pe neașteptate pedeca ce-l despărția de țintă.

Mateiu se trezi ajuns la ținta vieții sale chiar când se credea mai departe de ea. Ca fericirea să-i fie desevarșită, nu-i mai lipsia altceva decât să-și întindă mâna după premiul statorniciei sale. Ca și bolnavul, care de luni de zile lăncezise pe patul greu al suferințelor și gustase toată amăreala celor mai crâncene dureri, după ce-și recăstigase sănătatea prin o operație gravă, se bucură de ea din tot sufletul și nu observă că a devenit schilav pe toată viața — așa și Mateiu văzându-se deodată în poziția de a putea ridică la sine pe aleasa inimii sale, uitase de cruda durere ce-l săgetase în inimă, când primise vestea morții părintelui seu.

Ajuns în casa părințească, Melinda întimpină pe Mateiu cu lacrimi în ochi. Tristeța surorii reîmprospătă și durerea lui, înse numai pentru câteva momente, până ce adecă observă pe Dochița, care venia spre el confuză și cu obrazii îmbujorați să-l salute și să-și exprime condolențele la nenorocirea ce-l ajunse prin moartea părintelui seu.

Ziua primă trecu repede acasă.

Mateiu și Melinda aveau de a-și spune multe unul altuia. Dochița ascultă cu resufierea oprită veștile nouă ce le aduse Mateiu, și, din când în când, se trezia cu privirea uitată pe junele nobil, care-și expunea entuziasmat părerea despre schimbările ce au să se întample în țară.

— Cred că a resărit în sfârșit și soarele Românilor asupriți — zise el între altele. — Avem domn de vița noastră, viteaz fără păreche, de care păgânul tremură și a cărui alianță o doresc regi și împărați. Mihai Vodă nu va mai suferi să fie Românul obiect de batjocură în patria sa strămoșească. Drepturile noastre strămoșești, de cari numai reutatea și dezertarea rușinoasă a nobilei noastre ne au despoiat, vor fi scoase iară la lumină din pravul diplomelor vechi. Legile barbare, cari nu se mulțumesc cu subjugarea unui popor întreg, ci-i mai izbesc în față și izulte și epifete batjocoritoare, vor fi șterse. Nobilul român nu se va mai rușina că se trage din cea mai veche națiune, dintre câte locuiesc în aceasta țară și care a îndurat toate suferințele și urgiile veacurilor, numai de dragul graiului și patriei străbune.

Peste noapte ninse neînterupt.

Dimineața, când Mateiu își aruncă prin fereastră privirea în curtea acoperită de un lînțoi gros de

zăpadă, văză pe bătrânul Anchidim învârtindu-se pe lângă argații de curte, cari pârliau la foc de paie gânjuri lungi de alun să direagă saniile. Lui Mateiu îi veni în minte, câtă credință desinteresată arătase acest onest bătrân cătră stăpânii sei, își aduse aminte cum îl purtase și pe el în brațe când fusese copil, și inima i se umplă de recunoștință călduroasă.

Deodată auzi zgomot la ușe, care se deschise.

— Bună dimineața, Mateiu — îl salută sora-sa.

— Bună dimineața.

— Iartă-me că te conturb așa dimineață, dar sunt de tot neliniștită de cuvintele ce mi le spune Vasile.

— Ce ți-a spus?

— Mi-a spus că peste câteva zile tu iară me vei părăsi și vei merge la Bălgrad.

— Sermană copilă! Știu că ți s'a urit singură de atâta vreme. Dar nu fii îngrijată! E adevărat că trebuie să merg la Alba-Iulia, căci Mihai-Vodă mi-a făcut onoarea de a me alege și pe mine în garda sa personală, compusă numai din boeri în cari are deplină încredere. Dar peste câteva zile voi veni și după tine și te voi duce în capitală, unde acuma e lume românească.

— Și Vasile merge cu tine?

— Acuma încă nu.

Peste fața Melindei se respândi o roșeață ușoară și eși dela Mateiu conzolată.

Zilele într'aceste se scurgeau una după alta, fără ca Mateiu să grăbească a-și duce în deplină gândul ce și-l propuse de a călători la Alba-Iulia.

Ore întregi ședea la fereastra ce dădea la stradă și privia peste drum la căscioara sărăcăcioasă a bătrânului Anchidim, care părea a geme cufundată de jumătate în pământ sub povoaara stratului gros de zăpadă ce se grămădise pe ea.

Peste câteva zile, Mateiu începă a căută prețexte de a se abate pe la locuința lui Anchidim. Vizitele sale, la început rare și scurte, din zi în zi deveniau tot mai dese și mai lungi, până ce în sfârșit Melinda nu mai întâlnea pe fratele decât numai când se puneau la masă.

Mateiu, amețit cu totul de deliciul ce strălucia cătră el din albastrimea ochilor Dochiței și îmbătat de glasul de argint al iubitei sale, în care resună toată patima unui suflet aprins, nu observă că Anchidim și Vasile nu-l mai primiau cu aceeaș bucurie și respect, cu cari îl întimpinără în zilele prime când începuse a le umblă la casă.

De câte ori venia Mateiu, Vasile se arată fără voe, se părea că i-e silă să vorbească cu domnul seu. Chiar și pe fața scofălcită a bătrânului Anchidim încă se duse un nor de griji și nemulțumire, care-i schimbă obiceiuita-i espresiune serioasă, înse senină.

Numai amorul pătimaș ce robise tot sufletul lui Mateiu și se făcuse stăpân peste toate simțirile lui nu observă, cum antipatia cătră el creștea zilnic în inimile nemulțumite ale părintelui și fiului.

Într'una din zile, când Mateiu voi să între la Anchidim, găsi casa acestuia închisă. Nimeni nu eră acasă.

Junele nobil eși în curtea strimță și căută cu privire surprinsă pe cineva, dela care ar putea întrebă unde e Dochița.

Vasile stătea în ușa grajdului, cu fața posomo-

rită, și se părea că îi este silă să redea salutarea domnului seu cu care-l onorase.

El borborosi, fără voce, o „bună ziua“ și voi să intre în grajd, când Mateiu îl întreabă:

— Unde e Dochița?

— Nu e acasă — răspunse îndesat Vasile. — Am fost siliți să o depărtăm.

— Ați fost siliți — se miră Mateiu. — De ce?

Obrazii tinerului ostaș se aprinseră, făcând câțiva pași largi către Mateiu și zise:

— E ușor să sucești capul unei copile nepri-cepute, să-i iai vederile cu promisiuni lucitoare, să o amăgești cu vorbe dulci și vielene, să-i omori cu încetul voința, ca să o poți înșelă în prăpastia fără-delegilor.

— Ce vrei să zici cu astea vorbe neobișnuite? — se miră Mateiu.

— Ce vreau să zic?... Vreau să-ți spun că nici iobagul nu e dobitoc fără suflet și fără simț de onoare, după cum le place nobililor a crede. Vreau să-ți spun că e adevărată zicala că: „aștea nu sare departe de tăietor“. Daniil Lupul a dus în mormânt o mamă iubitoare și a alungat în lume pe bărbatul, care a apărut cinstea nevestei sale. Și ca păharul nedreptății să se umple până peste gardini, iată acum și fiul acestui vrednic părinte calcă în urmele moștenite, ca să nefericească o biată orfană care, în nepriceperea ei, nu cunoaște vicleniile lumii și, îmbătată de vorbe ademenitoare, nu vede prăpastia fără fund ce cască între un nobil și un iobag.

Pumnii lui Matei se strinseră involuntar, vinele tâmpelor i se umflară, tot chipul i se încinse în văpaia focului și buzele-i tremurau dând să scoată un răspuns potrivit acestor iusulte cutezate, fără a izbucni.

(Va urmă.)

Tit Chitul.

Noapte de martie.

(Trecut și prezent.)

I

Un dor nostalgic me cuprinde în nopțile de primă-vară,
Aducător de visuri blânde în fluturarea lui ușoară;
În sufletu-mi se 'nchiagă tainic o amintire de demult
Din plânsul gândurilor mele ce 'n noapte singur îl ascult...
Povestea lumilor de aur, — din vremurile ce periră
Cu-atâtea farmece nespuse, — în gând mereu mi se înșiră:
Văd cavaleri în zale albe, cu aer grav, senioral.
Stând în lumină orbitoare, sub domul mare de cristal;
Pe mese, 'n cupele 'nflorate, vin galben spumegă în valuri
Și 'n cântece de mandolină ce sună dulce prin portaluri
Credința jură cavalerii, cu ochii îndreptați spre cer,
Făcând să sune cu putere al zalelor și al spadei fier;
Sau feți-frumoși sburând la luptă pe cai de flacări, în turbare,
Pierind într'un vârtej albastru în nesfârșita depărtare
Din alt *tărâm* să readucă în al visărilor palat —
Sub lanțul brațelor viteze — vre-o fată mândră de 'mpărat!...
Acele baze care, odată, copilăria-mi legănară,
Cu feți-frumoși și cu balauri ce 'n codri tainici se omoară.
Cu țări cu cerul de topaze, — păduri de-aramă și de-argint,
Din nou revin și me 'mpresoară, din nou simțirile-mi alint.
Clădesc cu mintea 'nflăcărată nenumăratele castele

Ce-au existat în alte vremuri, — cu pași frumoși trăind în ele

Alătura de castelane cu chip frumos, fascinator,
Iubindu-se — ca în poveste — nostalgici, legănați de dor!...

II

În lumea asta de himere, senin la suflet și obraz,

Uit lumea reală și amară, — banalitățile de azi!...

Azi!...

Dureros cuvântul ăsta, resună 'n inimă și 'n minte!

Azi, mi se 'nfățișază negru, lipsit de sentimente sfinte,

Batjocorit e astăzi totul și tot îmi pare prefăcut;

Infiorat și plin de scârbă remăi azi nemișcat și mut!...

Cu credința dragoste curată cu farmecu-i senin și sfânt

Zadarnic le mai cauți astăzi!... Zadarnic!... Ele nu mai sunt.

Desfrâul negru și minciuna le succedază în tot locul

Și dacă — om cu mintea 'ntreagă — vrei să-ți încerci cumva norocul

Cătând o dragoste ideală — ca acul într'un car de fân —

Ți-or ride 'n nas stupizii de astăzi și te vor socoti nebun!...

Nu știi că *banul* azi e rege, tronând suprem peste-omenire

Că tuturora el dictează, — se pleacă tot cu umilire

În fața lui?... Și dacă banul nu cați să-l economisești, —

Prieteni, dragoste, plăceri, o!... cât de lesne le găsești!...

De ești bogat, în a ta cale pleacă-se-vor toți în tăcere;

Te-or ridică în slăvi cu stele, vor tămăia a ta plăcere;

Te-or laudă 'n mulțimi de chipuri, te-or îndrăgi mulți fel

de fel,

De-ai fi stupidul cel mai mare, de-ai fi cel mai mare mișel!...

Dar ești sărac, și sărăcia te-a condamnat la umilire;

De-ai fi chiar geniu — așa ți-e soarta: să zaci uitat! în *pă-răsi-re*,

Batjocorit de toți mișei, — de multe ori, chiar și lovit, —

Să vezi că totul te-ocolește, să vezi că totul, ți-e oprit!...

Dacă în creer porți o lume scaldată în străluciri lunare,

Și dacă mintea ta concepe un val de fermecări stelare.

Închide-te în cereul lumii ce ți-ai clădit cândva în gând,

Căci doar în lumea 'nchipuirei ți-e traiul liniștit și blând!

III

Târziu, când n'ai mai fi în lume să duci o viață de mizerii,

Când în sicriu, în groapa rece te-o năpădi viermi în puz-derii,

Se vor găsi poate vre-unii — ce-au înțeles sbuciumu-ți greu, —

Să-ți facă busturi sau statue, să te proclame chiar și zeu!...

Ce ironie!...

Toate astea ce-ți vor mai folosi atunci,

Când, sub o cruce învechită vei fi scutit de-a lumei munci?

Ce-ți va păsă în groapa neagră, de statui, de măriri, de flori,

Când tu ai fost lăsat, în viață, de foame — adesea ori să mori?...

...Și-o fi vre-unul să poseze în incurajator de arte

Cătând să-i turbure odihna și pacea până și în moarte

Cu-a lui discursuri nesărate vrând a mări memoria ta,

Pe când același — în viață — în totdeauna te-ocolia!...

Așa e lumea!...

După moarte te prețuește mare, mic,

De-ai fi fost un geniu, om politic, ministru sau un alt nimic;

Deci nu te spăimântă, amice, de câte vei mai suferi:

Dintre acești n'ai fost întiul, nici cel din urmă nu vei fi!...

Martie, 1905.

Const. Nătzeseu.

C u i b u l f e r i e i t.

(Das Glück im Winkel.)

Dramă în trei acte.

De Herman Sudermann, traducere de Maria Baiulescu
(Urmare.)

Röknitz. Ei, atunci s'a aranjat lucrul. De ce să nu treacă dumnealui în școală? Adevărul e că nu suntem invitați, dar de primit, primim cu mulțămintă... Și voi băeți repeziți-ve la „Vulturul negru” și spuneți vizitiului meu, lui August, unde suntem. Știe el pe urmă ce-are de făcut. Cunoașteți pe August cu fesul lui cel roșu — turcesc — da?

Fritz. Cum să nu? Sunt prietin cu August!

Emil. Cel mie mi-a arătat și ceasul lui. Lui Fritz nu i l-a arătat.

Röknitz. Așă! Nu cumva ți-a spus și de unde l-a furat — pungasul, la adică este un porc de câne; dar pentru cai nu mai are păreche... (către băeți.) Ei! haide, luați-o la fugă! (Fritz și Emil ies.) Da, da, eu și August am ramas cei de pe urmă, cari mai pricep ceva la cai... Nu-i vorba, Elisabeto, din dta s'ar fi putut face ceva...

Elisabeta (rizând.) Tot n'aș fi ajuns nici odată până la rânțaș de cai —

Röknitz. Păcat, păcat, sunt oameni cari își greșesc cariera chiar dela naștere... — Ce zici la astea dta, bătrânule? Da, dtale ți-e lesne să rizi de noi de toți.

Videman. Nu prea am talentul să rid de alții.

Röknitz. Cel ce posedă deasemea femeie, are talent pentru toate... Hei!... cine s'a ascuns colo după pom? E cineva după pom și tace ca pește.

Betina (se duce spre Elena.) Lenuțo, de când te-ai făcut tu așă sfiită?

Elena (sare în brațele ei.) Dragă, dragă tanti Betina!

Röknitz. Ei! și eu nu capăt nici o guriță.

Elena (trece încetșor spre el și vrea să-i ofere fruntea, deodată inse se 'ntoarce și fuge pe pipăite spre casă, împiedecându-se pe scări.)

Elisabeta. Lenuțo!

Videman. Ce are fetița?

Röknitz. Din fetițe se fac fete mari, așă merge.

Elisabeta. Iartă-me, Bertino, trebuie să me duc să văd — ce —

Betina. Ia-me și pe mine dragă, sunt obosită.

Röknitz (în silă, o atinge pe obraji.) Da, da, da, ia-o și pe ea. Am omorit-o cu gura mea.

Elisabeta. Lasă că ne desmormim noi iară. La revedere.

Röknitz. La revedere, frumoasa mea doamnă
(Amândouă intră în casă.)

Scena 11.

Videman, Röknitz.

Röknitz (se uită incremenit după ele.) *Videman*, știi că s'a făcut mai frumoasă de când e nevasta dtale? Linia, — cum urcă așă pe scară... Uite la a mea pe lângă dânsa! Spune-mi dta, om bun, ești conștiu cel puțin de cea ce posezi?

Videman. Cred că da, Röknitz!

Röknitz (dubitând.) Hm! de, da, da, da...

Ei! și altminteri cum o mai duci cu cinstita dtale dăscălie! Tot harnic! Afurisită de meserie... În Siberia — cum intri la stânga — sunt niște mine de arsenic, mulți s'au văzut întrând, dar nici odată n'a mai ești vre-unul... Cam așa imi închipuiesc eu și dăscălia.

Videman (pocnește limba.)

Röknitz. Diavolii ăia! — Să le pui iarbă de pușcă și să le dai foc... asta ar fi sistemul meu pedagogic... Și când me gândesc că eu eram ăl mai îndrăcit dintre toți — ce?

Videman. De-asta te-ai făcut dta om și jumătate.

Röknitz. Da, — da, — așă mi-e reputațiunea. Una știu, că eu le fac toate repede, — cu vapor. — Dacă n'oiu injură, fac de sigur prostii... că drept să-ți spui eu, femeile... Aoleo ce pătești cu ele!... Și n'am ce face m'apuc și 'njur!... De când n'ați mai fost pe la Vitzlingen, am făcut drenaj pe șai-zeci de pogoane de livezi — am ridicat terenele adâncite la venit indoit — am prăsit turme de berbeci — mi-am instalat un drum de fier transportabil pentru căratul napilor — îl imprumut pe urmă pe rând la toți moșierii și câștig sumă de bani cu el. Știe dracu, sunt eu așă pișicher — dar am noroc la toate.

Videman (incântat.) Da, da, Röknitz — om ca dta — natură învingătoare — la asemenea oameni numai când te uiți că începe să-și ia avânt — îți saltă inima de bucurie.

Röknitz. Vrei să zici când îi vezi cum se svârcolese în stânga și dreapta — lasă că nu strică. De altfel, unchiașule, respectele mele și de pământul școlii. — Când trecui adineaori pe acolo, îi spusei nevastei mele: ei vezi, că nici noi nu ne pricepem mai bine... ce otavă, ce mai zarzavat...

Videman. Aș! da să fi văzut rapita!

Röknitz. Și asemenea om să fie dascăl! Asemenea om să stea cu trestia în mână.

Videman (zimbînd.) Ba câte-odată și cu arcul dela vioară.

Röknitz. Și chiar nici în ogradă; de drag să te uiți — căruța și grămada de gunoiu... ca într'un salon... Omule, de ce nu ai dat pe față mai de grabă talentele astea?... Tată-meu nu te-ar ma fi lăsat să părăsești casa noastră... Te-am fi ținut pe mână. — Zeu așă!

Videman. Ți-am spus de-adineaori, dragă Röknitz, că la partea cea mai mare a contribuit nevasta mea.

Röknitz. Ei și dacă le-a făcut nevasta dtale! — Lasă-me că cunosc eu femeile! — Ei! și pe nevasta dtale o cunosc! Dintre toate prietenele nevastei mele pe ea cred că o cunosc mai bine... Și te asigur nenisorule, că aici nu se simte ea fericită.

Videman. Röknitz, și dta crezi asta?... Crezi dta asta?

Röknitz. Ei apoi să me crezi, că asta se vede imediat.

Videman. Cu toate astea nu s'a plâns nici odată, își urmează calea ei liniștită și este la aparență veselă... S'ar părea fericire... Din parte-mi aș face tot posibilul, aș duce-o pe pălmi... cum să îndreptez să le fac toate bune.

Röknitz. Așteaptă puțin... lasă-me puțin. — Fii deplin liniștit... Știu că ești om harnic... cum ai fost totdeauna... cam greoiu, dar de încredere până

la un fir de păr... Uite! pe mine me candidează deputat. — Doamne și de ce nu m'aș face?... Sunt atâtea *nulități*, încât cred că tot așa putea să număr între *unimi*. Dacă aș avea înse cel puțin cea mai vagă idee, pe cine să las acasă în loc... Nevasta mea, nu-i vorbă, e nevinovată lighioană, — înse știi dta, — de, nu-i frumos să-ți ocărești femeia... Astfel, cum ți-am spus, aș avea trebuință de un om în care să me încred orbește; — om geniu, — om de caracter — așa imi trecuse odat' prin minte, nu cumva te-aș putea descurcă din dăscălia asta.

Videman. Cine, eu să fiu omul genial —

Röknitz. Stai puțin! Uite! să facem noi așa.

Videman. Soția mea?

Röknitz. Adineaori mi-ai declarat că ai face tot ce stă în pozibilitatea unui om, ca să schimbi existența aceasta, și iată când îți arăt această pozibilitate, te dai laș înapoi. Nu ți-e teamă că ea se va ofili în atmosfera aceasta de dugheană, unde nu e destul de conziderată nici măcar de nevestele judecătorului și a doctorului?... Apoi dacă nu știi dta, frate dragă, stai să-ți spun eu, că soția dtale este inzestrată cu cel mai bizar amestec ce se poate afla în caractere... este și bună și mândră totodată... Bagă de seamă ce poate să se desvolte din bunătatea ei, dacă va simți zilnic înfrângeri în mân-

Țarul și suita lui.

Ca să te simți și dta independent, îți predau una din moșiile mele în arândă sau în administrare, cum vei pofti — pe lângă asta supraveghezi tot ce mai e — am face afaceri bune — ce?

Videman. Dragul meu prietin, asta este iarăș una din ideile dtale estravagante.

Röknitz. De ce?

Videman. Eu nu sunt agricultor... sunt învățător — am studiat filologia și cu chiu și cu vai am ajuns să fiu directorul unei școale de trei clase secundare în provincie. Nu este pozițiune strălucită, înse eu sunt om fără pretenziuni și me simt fericit, așa cum sunt.

Röknitz. Dar soția dtale?

dria ei.

Videman. Vai, câtă dreptate ai!

Röknitz. Ia-ți seama bine... cu asemenea șansă nu te mai întâlnești... Trebuie s'o scoatem odată din afurisitul ăsta de cuib. Să iasă iar între prietini, să iasă iar în lume... Chiar și dta dragul meu amic ai învia...

Videman. Pe mine nu me numără... De mine nici nu poate fi vorbă. Înse am să vorbesc, chiar astăzi voi vorbi cu ea...

Röknitz. Nu, nu, de vorbit las că-i vorbesc eu.

Videman. De ce dta?

Röknitz. Apoi eu cunosc pe nevasta dtale!

Dacă ar avea cea mai ușoară bănuială, că se face ceva în lume în hatirul ei —

Videman. Bine zici — ar refuză, chiar dacă ar ști că se prăpădește.

Röknitz. Ei atunci, ce mai vrei, — unele preparări poți să le faci dta, dar lovitura principală o face eu. Ne-am înțeles ?

Videman. Încă ceva Röknitz. Să-mi spui pe cinești și conștiința dta! — Nu cumva le-ai combinat astea, ca să-mi faci un hatir de prietinie.

Röknitz. Nu, nenisorule! Din pricina asta fi liniștit. Eu sunt un egoist prea rafinat... Dacă n'as avea nevoie de dta, te-ăș lăsa în pace să șezi în cuibul dta.

Videman (se uită împrejur.) Cuibul meu! Drăguțul meu cuib! Ea m'a făcut să-l îndrăgesc așa de mult. Mi se pare că ea i-a dat sfințenie.

Röknitz (dând din umeri.) Ei atunci n'ai decât să stai în el!

Videman. Nu! nu, nu! Așa trebuie să fie! Ai dreptate. (Luându-l de amândouă mâinile.) Îți mulțămesc! Îți mulțămesc. Am să fiu —

Röknitz. Pst! Nu este ea? (Se deschide ușa cu geamuri dela verandă.)

Videman. Eu me duc... Sunt prea emoționat... Îndată m'ar... (Pleacă spre fund.)

Röknitz. Videman, nu ești rezonabil.

Videman (iese.)

Scena 12.

Röknitz, Elisabeta (cu Elena de mână.)

Elisabeta. Unde s'a dus bărbatul meu ?

Röknitz. Are ceva de lucru prin ogradă. Se întoarce îndată.

Elisabeta. Betina doarme. Eră foarte obosită de drumul făcut cu trăsura.

Röknitz. Har Domnului! Până n'o dormi Betina nu se simte bine.

Elisabeta. Așa Lenuțo, acum du-te și spune: Iartă-me, unchiule Röknitz, pentru-că am fugit!

Elena (înecată.) Iartă-me, unchiule Röknitz, pentru-că am fugit!

Röknitz. Nu face nimic fetițo, nu face nimic!

Elena (se 'ntoarce repede și pleacă fugind.)

Röknitz. Ciudat copil s'a mai făcut!

Elisabeta (strigă după ea.) Lenuțo!

Röknitz. Elisabeto! (se 'ntoarce spre el.) N'ai nici un cuvânt pentru mine ?

Elisabeta (se uită la el cu o privire blândă de reproș, pe urmă se 'ntoarce și iese.)

Röknitz (cu pasiune.) Elisabeto!

(Cortina cade.)

(Va urmă.)

Cugetări.

Banul e pentru adevăratul amor ceea ce e cârja pentru omul voinic.

*

Neputernicii și prea a tot puternicii găsesc viața urită.

*

De îndată ce ai suferit și ai făcut să sufere, restul vieții e un drum făcut.

Pentru copil.

Rața lăudăroasă.

— *Mac! mac! mai e ca mine*

Ființă, unde,

Să iasă 'n toate bine,

Să facă toate-așă

Cum eu, de pildă, fac?

Mac! mac!

— *Ia taci, îi zise 'n față*

Un Gușter mititel.

Me rog, cucouă Rață,

Ia spune, cum ce fel

De lucruri mari îmi faci,

De nu mai taci!

— *Sbor, umblu și înnot...*

Deci, aerul, pământul

Și apa, peste tot,

'Mi-ascultă 'n veci cuvântul,

Și sunt la vocea mea,

Mac! mac! ori când oiu vrea.

— *Ia lasă, coană rață...*

Matale sbori, așa-i?

Dar sbori la suprafață...

Ca vrabia sbor n'ai.

Matale umbli, fle...

Dar pasu-abiă îl pui...

Vezi cerbul? Ani o mie

N'ajungi pe urma lui.

Matale 'nnoți? se poate!

Dar te-ai uitat cândva

Cum știe să înnoate

O lebedă cumva!

Oă faci mai multe, cine

Nu știe! Înse taci,

Căci bine, foarte bine

Nici una nu o faci.

N. Radulescu-Niger.

Chestiunea fonografului.

— Raport adresat comitetului Societății pentru fond de teatru român. —

Onorat comitet!

Fiind însărcinat din partea on. comitet central al Societății pentru fond de teatru român, să studiez chestiunea fonografului, am onoare a face, pe baza studiilor și esperințelor de până acuma, următorul raport:

Până acuma s'a ocupat mai serios cu aplicarea fonografului pentru scopuri științifice numai academiile de știință din Paris și Viena. Aceasta din urmă, sub conducerea inginerului de Fritz Hauser, funcționar al comisiei pentru arhivul de fonograme la academia de științe ces. din Viena (institutul fi-

ziologie) a făcut progresele cele mai folositoare, de cari au respect și cei dela archiul din Paris.

Societăți fonografice sunt mai în toate orașele mai mari; acelea înse se ocupă cu fonograful numai din punct de vedere industrial-comercial; așa este și în Berlin o „Phonografische Gesellschaft“ a cărei membrii sunt toți fabricanți și comercianți de fonografe, și scot și o revistă, în care sunt numai reclame. Pe noi nu ne interesează mai deaproape astfel de societăți.

Singura deamnă de urmat e procedura archiului de fonograme din Viena. Academia de științe de-acolo își alesese în o ședință ținută deja la 27 aprilie 1899 o comisie, care să se ocupe mai deaproape cu pregătirile pentru înființarea unui archi de fonograme. Deja atunci clubul, care a propus înființarea acelu archi a declarat între altele: „...Was nun die Durchführbarkeit des Unternehmens betrifft, so kann die Leistungsfähigkeit des Phonographen der heutigen Konstruktion, obzwar Verbesserungen sehr wünschenswert sind, als genügend bezeichnet werden...“ Va să zică mai înainte cu șese ani au aflat fonograful destul de perfecționat pentru de a se aplică deja în știință, prin urmare e deslegată problema, că oare este fonograful destul de perfect pentru a putea începe să lucrăm cu el.

După ce s'a pus la dispoziție o odaie în edificiul institutului fiziologic și s'au procurat aparatele necesare, au ajuns la convingerea, că nici unul din sistemele existente, nici fonograf, nici gramafon, nu satisface de deplin scopul urmărit. Anume fonograful, la care fonogramele se imprimă pe partea externă a unor tuburi de ceară, împlină destul de bine atât fixarea cât și reproducerea; dar s'a constatat că manipularea cu tuburi e foarte gingașe, se sparg ușor, precum s'a dovedit la expoziția din Paris (1900), unde dl dr. Azulay din însărcinarea societății antropologice, a expus vr'o 70 de limbi și dialecte, dintre cari numai câteva tuburi erau sănătoase, cele mai multe erau sparte ori crepate, iar altele roase, căci se pachetează foarte greu. Afară de aceea tuburile cari se păstrează în niște cutii cilindrice, ocupă și prea mult loc. — Cu gramofonul, la care fonogramele se imprimă pe niște tisuri de cauciuc, se face fixarea prea grea și neperfect. A trebuit deci să fie construit un aparat, care să întrunească avantajele fonografului și a gramafonului. Apoi s'a aflat nepractică metoda de a fixa fonogramele pe ceară, fiind că se tocesc foarte curând, cele de cauciuc sunt ceva mai durabile, dar pentru scopurile noastre absolut nepractice, pentru că la fixare trebuiesc încălzite, așa că s'ar putea folosi numai în un laborator anumit.

Din octombrie 1899 până în iulie 1900 dl Stausser s'a ocupat numai cu aflarea unui sistem de fonograf mai practic. În ședința comisiei își expune noua procedură. Anume s'a construit de mecanicul universității dl L. Castagna un aparat după sistemul și sub supravegherea dlui Hauser, la care fixarea se face pe niște discuri de ceară. Fiind că s'ar tocii fonogramul de pe ceară, dacă l'ai reproduce de mai multe ori, se fac după ele, pe cale galvanoplastică, alte discuri de aramă; acestea (negative) sunt forme după cari se pot face atâtea fonograme (pozitive) de câte e trebuință. Pe negativ e ridicătură, unde e pozitiv e cufundătură și viceversa. La început s'au făcut pozitivele (fonogramele, după cari se reproduce)

din o mixtură de ceară, stearin, asfalt, rășină și leșie; acuma se fac și ele tot din aramă pe cale galvanoplastică. Astfel de fonograme au o durabilitate nemărginită. După ce o ascuți de 1—2 mii de ori, nu scade claritatea, dar nu se face schimbare nici chiar microscopică. Pe ele alunecă un ghimpe de ariciu (*Erinaceus europeus*), care nu poate să roadă arama.

La expediții se ia aparatul, cu mai multe discuri de ceară, pe cari se face fixarea, apoi iarăș se pachetează și prelucrarea se continuă în laboratorul anumit.

Foloasele practice ale fonografului, cu deosebire pentru noi, sunt destul de cunoscute. Până acum s'au fotografat porturi românești, cusături, lucruri de mână, jocuri etc. s'au făcut și păpuși, ca să arate portul din diferite ținuturi, dar limba și dialectele ei, cântecile și poeziile, cum le predă țeranul, sunt cu mult mai vrednice de fixat. Cu el se pot colecta cântecul poporale și doinele în origină-tatea lor, cari cu notațiunea modernă nu se pot scrie esact, de asemenea s'a simțit de mult necesitatea, de a aduna cântecul bisericesti și din toate să se aleagă cele mai originale și mai frumoase pentru ca să se respândească și astfel după câțva timp să cânte toate bisericile noastre un fel. Afară de cântecul s'ar putea aduna și poeziile și strigăturile în dialectele lor originale.

Dacă s'ar înființa un astfel de archi, acolo s'ar putea lucra mai multe copii, cari s'ar putea reproduce pe niște fonografe simple și eftine și le-ar putea procura și familii private, reuniuni, școale, casine etc...

Alături acestui raport și referatele unor domni, cari au lucrat cu fonograful în diferite expediții. Aceștia au avut aparatul cel dintiu, care eră foarte greu; de aceea dl Hauser a construit altul mai ușor și mai practic.

Fiind că pregătirea discurilor se face pe cale galvanoplastică, trebuie să se așeze un astfel de archi în un oraș care are electricitate și apeduct și în un edificiu unde să-i stea la dispoziție o cameră numai pentru scopul lui.

Fonograful, dimpreună cu mașina de lustruit, se poate construi de mecanicul universității din Viena dl E. Castagna. Afară de aparat și mașina de lustruit, mai trebuie un electro-motor și unele vase. Aș putea trimite ulterior la dorința on. comitet, un preliminar exact despre întreaga instalație.

Înființarea și susținerea unui astfel de archi de fonograme, fiind împreună cu diferite cheltueli și greutateți, cred că e de lipsă, să se aleagă o comisie, care să îngrijească și să supravegheze în special afacerile eventualului archi de fonograme și ar fi bine dacă s'ar putea face și un fond, care să susțină un astfel de institut.

Eu declar a fi gata ori și când, la ori ce serviciu. La finea anului școlar, când me voiu întoarce acasă, me voiu oprî în Viena, ca să lucrez câteva zile în laboratorul dlui Hauser.

Dacă on. comitet crede că este binevenit, aș putea ținea la vară și o prelegere despre fonograf și sistemele lui.

Al on. comitet mulțămitor

Augustin Bena
stud. mus.

Berlin-Charlottenburg 29 decembrie 1904.

F e l u r i m i .

Formulele salutarilor. În Orient, Arabul zice: „Să-ți fie dimineața frumoasă!” Dumnezeu să-ți acorde favorurile sale! zice, Otomanul cu gravitate. Persanul pronunță o salutare de acest fel: „Umbra ta să nu scadă nici odată!” Egiptenii: „Cum merge transpirația? Asuzi sănătos?” Chinezii: „Ai mâncat orezul? Stomacul funcționează bine?... E în bună ordine?” Vechii greci aveau inima veselă: „Bucură-te”, ziceau ei. Grecii moderni, oameni de afaceri se salută zicând: „Ce faci?”, adică cum merg afacerile. Romani primitivi se salutau: „Vale! Salve!” adică „Fii sănătos, fii tare!” Romanii decadentei se tratau întâlnindu-se: „Dulcissime rerum:” O cel mai dulce dintre lucruri! În Italia se zice: „Cum mergi?” În Spania: „Cum o duci?” În Germania: „Cum te afli?” În Anglia: „Cum faci să mergă?” În România: „Bună ziua”, „Bună vremea” și responsurile caracteristice: „Bună să-ți fie inima” sau „Să fii sănătos”.

Omul și maimuța. De când cu cercetările lui Darwin, s'a ajuns la concluzia, că există o înrudire de aproape între maimuța și om. Asemănarea în construcție, în dezvoltare și vasele găsite ale ascendenților îndepărtați au format baza acestei ipoteze, o dovadă directă înse n'a existat. Profesorul Uhlenhuth a făcut acum în urmă cercetări asupra înrudirii sângelui la om și maimuța. Dacă se amestecă serul de sânge al unui animal spre pildă a unui epure de mosc cu serul de sânge al unui alt animal, spre pildă a unei maimuțe, atunci acesta rămâne limpede. Dacă înse s'a injectat de mai înainte epurei sânge de maimuță, atunci se turbură amestecul, pe când alte feluri de sânge nu prezintă această turburare. Acest procedeu așa zis, reacțiunea biologică primă a se constată, dacă sângele găsit în urma unei crime e de om sau de animal. Ca dovadă trebuie a se injecta unui epure de mosc sânge de om și la amestecul cu pete de sânge îndoios, apare turburarea în cazul când acest sânge provine dela om. Aceeași reacțiune înse se observă și la amestecul cu sânge de maimuță și reacțiunea e cu atât mai puternică cu cât maimuța e mai aproape de om. S'a adus astfel dovadă că există o înrudire de sânge între om și maimuța.

Fotografia colorată. Un ofițer austriac, von Slavek, împreună cu dr. Heseckiel au inventat un mijloc nou de-a face fotografii colorate. Mijlocul e așa de simplu, încât se poate întrebuiți ori ce negativ vechiu sau anume făcut acuma. Vom putea deci avea fotografii colorate, după toate acele clișee negative, cari se păstrează, prin urmare chiar a persoanelor moarte de mult. Totul atârnă dela felul de hârtie, care e compusă din un șir de peliți de felurite colori, iar soarele lucrând prin negativ trezește, după tăria cu care lucrează, culoarea egală cu cea din natură. Lucrul e cu puțință pentru că fiecare culoare are altă putere luminoasă și chimică, iar dela energia acesteia atârnă și gradul de transformare pe peliți simțitoare, pe care s'a luat prima fotografie. Cercările făcute au dovedit că potrivirea colorilor e minunată. În ori ce caz n'o să treacă mult și o să putem judecă lucrul cu ochii noștrii, căci noutatea nu poate întârziă a pătrunde până la noi.

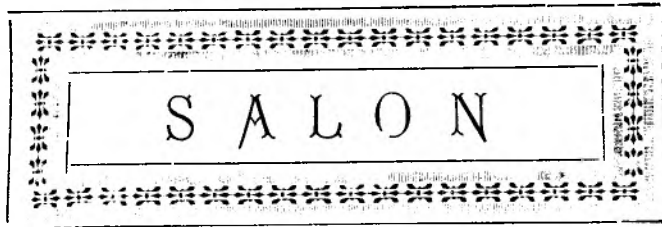
(Pintic.)

S o a c r a .

(Baladă.)

*Toderaș ficioru popii,
El născut în seara joi,
Sâmbătă s'a botezat,
Duminecă s'a 'nsurat,
Luni și marți s'a ospătat,
Mercuri carte i-a picat, —
Carte dela 'mpărăție,
Să mergă la cătânie!
Ba când cartea i-a picat,
El din gură-a cuvântat:
— Mamă, mamă dumniata,
Să-mi fii bine nevasta,
Cu colaci în laple dulce,
Doar dela noi nu s'a duce.
El de-acasă c'a plecat.
Soacra nora ș-a luat,
Și 'n chilie o-a băgat,
Și chilie a 'nchuiat,
Cu lăcate 'nferecate,
D'acolo să nu mai scape.
Ea a plâns ș-a lacrimat,
Lui Dumnezeu s'a rugat:
Bate Doamne papura,
Să pornească tabăra,
Doară soțul mi-a venit,
Să me scape de-a muri.
Nice vorba n'a gătat,
El în casă c'a picat,
Și din gură-a cuvântat:
— Unde-i mamă nevasta?
— Dragul mamei Toderaș,
Dragul mamei păunaș,
Când de-acasă c'ai plecat,
O choleră 'n sat a dat —
Nevasta fiam îngropat.
— Ba eu nu-ți cred cuvântul,
Pân' nu-mi arăți mormântul.
— Dragul mamei Toderaș,
Dragul mamei păunaș,
Mare ploaie c'a plouat,
Mormântul s'a astupat.
— Mamă ochii tei is tulburi,
Și așa de tare tremuri —
— Adă mamă cheile,
Să deschid chiliile.
— Dragul mamei, Toderaș,
Dragul mamei păunaș,
Spre fântână m'am plecat,
Și cheile le-am scăpat.
El securea c'a luat,
Ușa 'n doue-a despiciat,
Și nevasta ș-a aflat,
Și de mână o-a luat,
Cu ea 'n casă s'a băgat,
Și din gură-a cuvântat:
— Pagubă că-mi ești măicuță,
Gă te-ai lua de mânăuță,
Și te-ai pune 'n teleguță,
Și te-ai purta pe uliță,
Din porțiță în porțiță,
Să vază cum soacrele,
Știu cinsti nurorile.*

Vicus.

Dela București.

— Escursiune la Curtea-de-Arges. —

Una din suvenirile cele mai plăcute, ce am să duc cu mine acasă, din timpul petrecerii la sesiunea generală a Academiei Române, este excursiunea ce făcurăm eri duminecă la Curtea-de-Arges.

Am cetit atât de mult despre biserica de acolo, că de mulți ani aveam dorința cea mai ardentă să văd aceasta minune arhitectonică a României. Nici odată inse dorința mea nu s'a putut realiza pân' acum. Acum am fost și acolo și de atuncia me simt încântat de niște impresiuni pe cari n'am să le uit nici odată.

Escursiunea s'a aranjat pentru membrii de peste hotară, dintre cari luarăm parte: S. Fl. Marian, I. M. Moldovan, I. Teclu cu dșoara fică și scriitorul acestor rânduri.

Pregătiți la o zi frumoasă, dimineața la 7^{1/2} ne intrunirăm vesel la gară, unde ne întimpină dl Sterian, funcționar la ministerul de culte, care ne pofti într'un vagon anume rezervat pentru noi, însoțindu-ne și în excursiune.

Intr'aceste inse nori grei acoperiră orizontul și nu peste mult începù să ningă ca iarna. S'a pus întrebarea dacă n'ar fi mai bine să amânăm excursiunea pentru altă-dată, când timpul va fi mai potrivit, pentru ca la lumina soarelui renumita biserică să ne apară în toată splendoarea sa. Inse cel mai în vârstă dintre noi, purura tinerul nostru coleg dela Blaj, dl I. M. Moldovan, s'a opus cu toată vânjosia unui ardelean, spunând că timpul până la miazăzi se poate schimba. Ne supuserăm cu plăcere și ne urcarăm în tren și plecarăm.

Priveliștea eră cât se poate de iernatică. Un lîntoliu alb acoperiră toată regiunea. Și tot ninge, ca la Crăciun.

Tabloul acesta iernatic inse nu ne descuragiă de loc. Conversația veselă ne făcea să uităm vremea de afară.

La prima stație, Chitila, o luarăm pe linia Craiova-Vârciorova, pe unde încă nu umblasem. Și cum treceam pe lângă sate, făceam comparație între cele de pe linia București-Predeal; mi se părea că aici satele sunt mai frumoase, mai bine aranjate și mai bogate. Case bine construite, garduri și strade, toate arătau o bună stare materială mai favorabilă decât pe la Ploesti și mai cu seamă pe linia spre Moldova.

De-a stânga și de-a dreapta noastră moșii boerești, cu castele. La stația Ghergani ni se impune vederii castelul reposatului Ion Ghica, marele fiu al țerii sale, care a lăsat un nume nemuritor pe mai multe terene ale culturai românești. Prieten intim al lui Alecsandri, scrierile sale vor fi totdeauna cetite cu mare interes, căci revarsă lumină asupra epocii în care a trăit. Trecând în fața casei, unde ș-a pe-

trecut cei din urmă ani ai vieții și unde azi il jellește respectabila văduvă, ne-am închinat cu evlavie memoriei sale.

Și iată că cerul începe a se însenina. Fulgii de zăpadă se răresc. Orizontul se luminează. Și la lumina aceasta ni se deschide o vedere nouă. De-a dreapta noastră un șir de dealuri acoperite de vii, iar la stânga o câmpie mănoasă și în multe locuri acoperită cu semănătură verde.

Interesarea ni se atrage mai mult în dreapta, la vii, cari au în vale câte o colină frumoasă, care aice se numește „carmă“. Tabloul acesta ține mult, trecem tot la poalele viilor, cari ne fac cea mai bună impresiune.

Pe colina unui deal apare Florica, despre care am cetit atât de mult. În fața noastră zărim cuibul vulturului românesc, Ion Bratianu, casa unde s'au născut atâtea idei mari pentru afirmarea existenței naționale.

Mai sus pe deal ni se impune vederii mormântul marelui bărbat, unde stimătorii și aderenții lui fac peregrinagiu în fiecare an să-i aducă tributul recunoștinței.

Privim cu devoțiune tabloul acesta, care ne deșteaptă în memorie mari momente din istoria modernă a României și salutăm cu bucurie razele soarelui, cari străbat prin fereasta noastră, încântați de tabloul primăvăratie care se desfășură înaintea noastră.

Sub impresiunea aceasta ne continuăm călătoria, trecând pe lângă sate frumoșele și moșii boerești bineșingrijate. La 11 ore sosirăm la Pitești, care ne făcù impresiunea cea mai bună, căci are strade regulate, case mari și curate, precum și biserici cu un exterior modern.

Trenul pauzând 17 minute, luarăm ingrabă dejunul și plecarăm mai departe.

Eră tocmai unul când sosirăm la Curtea-de-Arges. Stația e situată jos la vale; orașul lui Negru vodă p'co coastă ne face impresiunea unui orașel de munte. Dar vestita biserică nu se vede de jos.

Ne urcarăm repede în birje, traversarăm orașelul, unde tinerimea din popor își petrecea pe stradă și ne duserăm d'adrepul la mănăstire.

Încă nu eșirăm bine din orașel, când ne apărù pe pajiștea din poala dealurilor un splendid templu, renumita biserică episcopoească. Surprinși de splendoarea, care se măriă prin reflectarea razelor de soare asupra strălucitelor decorațiuni, tresărirăm de emoțiune. Ne aflam în fața unei comori arhitectonice, care cu tot dreptul formează o glorie a țerii românești.

Intr'aceste sosirăm. Arhimandritul și protopopul ne așteptau în poartă. Ne primiră cu multă dragoste și ne anunțară că episcopul se află în biserică. Noi inse nu ne puturăm oprî să nu admirăm întiu exteriorul bisericei.

Stilul ei este de obște cunoscut, căci s'a reproduș în multe exemplare prin broșuri și prin reviste ilustrate. Dar aceste publicațiuni ne dau numai o slabă oglindă a frumuseței sale. Bogația, splendoarea, aș putea zice luxul în care se prezintă toate turnurile, toți părății, toate figurele arhitectonice, te uimesc, căci întrec ori ce inchipuire.

Cuprinși de emoțiune serbătorească, intrarăm în biserică, unde Pr. Ssa episcopul Timuș al Argeșului ne primi cu o afabilitate plină de dragoste.

Pr. Ssa este unul din tinerii episcopi ai României, cu care făcusem cunoștință mai de mult la București. Ne conduse prin toate părțile bisericii, atrăgându-ne atențiunea asupra obiectelor mai importante.

Într'aceste sosi și dl ministru Tache Ionescu cu doamna și cu alte persoane, cu cari împreună vizitarăm toate părțile bisericii, începând dela intrare și până 'n altar.

A descrie tot ceea ce am văzut și admirat, mi-ar trebui nu numai să fac studii lungi și amănunțite, dar totodată să reproduc prin niște ilustrații fidele pompa orbitoare. A descrie ceea ce vezi aici, e peste putință. Păreții, cupoalele, columnele, icoanele și mulțimea de obiecte de artă ne fac să credem că ne aflăm în muzeul cel mai strălucit. Văzând aceasta bogăție de minuni artistice, înțelegem cum renovarea a costat două milioane de lei.

Din sumedenia de obiecte de artă voiu releva numai admirabila evanghelie scrisă de regina Elisabeta, la care Maj. Sa a lucrat patru ani de zile.

Cu mare greutate ne puturăm despărți de aceste minuni. Apoi trecurăm în biserica nouă și de acolo în castelul regal, unde vizitarăm toate apartamentele. În urmă ne urcarăm în camera de lucru a reginei, aranjată cu simple mobile țărănești, o nouă dovadă a Maj. Sale pentru țărănime.

Cu impresiuni de naltă fericire mulțumirăm În. Pr. Sale episcopului și celorlalți preoți, pentru primirea călduroasă. Și luându-ne remas bun dela dl ministru și dna, cari plecară mai departe, ne rentoarserăm la gară.

Peste câteva minute plecarăm napoi la București, unde sosirăm seara la 9, după o zi atât de neuitată.

Iosif Vulean.

Dela Aademia Română.

Sesiunea generală din 1905.

III.

Dela dl inginer M. I. Stroescu, bursier al fondului Adamachi pentru studiul edilității publice, se primește al treilea memoriu tractând despre „Alimentarea cu apă a orașelor Viena, München și Zürich.” Se recomandă spre examinare secțiunii științifice.

Dela secțiunea istorică se primește propunerea de a se publică în volum separat monografia Părintelui Dimitrie Dan, membru corespondent, despre: „Mănăstirea și comuna Putna” însoțit de o stampă reprezentând acea mănăstire înainte de restaurarea ei actuală. Propunerea secțiunii se aprobă și se recomandă delegațiunii spre a se avea în vedere la facerea bugetului.

Fondul Agarici. Dl P. Poni cetește raportul comisiunii fondului Agarici despre mersul școalei în 1904—5. Raportul se ia spre cunoștință și se aprobă. Comisiunea fondului Agarici pentru anul 1905—6 se compune astfel: P. S. Aurelian, A. Naum, P. Poni.

Dl președinte I. Kalinderu prezintă scrierea dlui R. Rosetti despre „Ungurii și Episcopiile catolice din Moldova” spre a fi publicate în Anale. Se recomandă secțiunii istorice.

Dl dr. C. I. Istrati prezintă pentru publicarea în Anale scrierea dlui Max Reinhard despre „Mă-

șura și calcularea lungimei de undă a undulațiunilor luminoase cu o rețea de reflecțiune Rovoland”. Se recomandă secțiunii științifice.

A doua ședință publică. Dl I. Pușcariu cetește comunicarea sa despre: *Alfabetul Secuilor și slovele cirilice*. Vorbesc despre alfabetul secuesc zice dl Pușcariu, pentru că Secuii au fost cei dintiu dintre care cei ce locuiesc Transilvania, și am format un alfabet propriu și nu au uzat ca celelalte popoare înconjurătoare de slovele cirilice. Ca ori ce alfabet, alfabetul, alfabetul secuesc a fost consecința unei necezități. La început alfabetul secuesc a fost o asociațiune de puține semne mistice, semne cari bine înțeles nu puteau satisface cerințele unui adevărat alfabet. Arată dlor Academieni câteva planșe în care sunt făcute primele semne ale acestui alfabet. Mai departe dl Pușcariu citează pasajii din Kemeny Lajos, un scriitor ungar care laudă începutul încercării secuilor de a-și forma un alfabet. În privința datei formării acestui alfabet dl Pușcariu spune documentând, că alfabetul secuei datează de pe la începutul războiului de 30 ani din Westfalia. A susținut mulți zice dl Pușcariu că slovele cirilice ar fi fost primele semne ale Secuilor, acest lucru nu e încă adevărat. Secuii nu s'au servit de nici un alfabet decât de al lor. Se poate, urmează dsa, că slovele cirilice să fi sugerat secuilor ideea unui alfabet, înse acesta nu însemnează că ei s'au servit de slove cirilice. Dl Pușcariu sfârșește interesanta dsale expunere laudând marele merit al poporului secuesc, care a putut în mijlocul unor popoare care nu aveau un alfabet, cu slovele cirilice să-și formeze un alfabet propriu.

Dl președinte I. Kalinderu aduce la cunoștința Academiei că s'a primit dela ministerul afacerilor străine înștiințarea că un congres internațional de archeologie se va întruni la Atena în acest an în timpul vacanțelor Paștilor sub președința A. S. R. principele moștenitor al Greciei și că guvernul elin a exprimat dorința ca instituttele științifice din România să ia parte la acest congres.

S'a primit de asemenea invitațiunea la al 2-le congres internațional de botanică care se va ține la Viena în luna iunie din acest an.

Dl președinte pune în vederea membrilor aceste invitațiuni spre a luă parte la congres, Academia însași neavând mijloace spre a trimite proprii ei delegați.

Secțiunea științifică propune a se ceti în ședință publică și a se tipări în Anale scrierea dlui dr. G. Marinescu, membru corespondent, intitulată „Senilitate și moarte”.

Dl președinte I. Kalinderu prezintă lucrarea trimisă de dl membru corespondent N. Iorga pentru lectură în ședință publică și tipărire în Anale despre „Viața și domnia lui Barbu Dimitriu Știrbei, Domn al Țerii Românești (1849—1856.) Memoriul I. Se recomandă secțiunii istorice.

Secțiunea istorică comunică deciziunea ei luată la 21 martie de a nu se acordă ajutorul cerut de dl G. Popescu-Ciocănel pentru a tipări cu cheltuiala Academiei textul arab și traducerea franceză a scrierii despre „Călătoriile Patriarcului Macarie în Moldova, Valahia, Rusia etc.” Deciziunea secțiunii se aprobă.

Dela dnii Nd. Locușteanu și I. S. Petrescu se primește continuarea traducerii din „Istoria romană” de Tit Liviu, cărțile XXXIII—XXXVI cap. 26 spre a fi tipărite. Se trimite în cercetarea secțiunii literare.

Dela dl D. Negreanu, membru corespondent se primește pentru publicare în Anale scrierea despre: „Rezistența specifică electrică considerată ca un element de diferențiere a apelor potabile“. Se recomandă secțiunii științifice.

Dela dl baron Beyens, ministrul plenipotențiar al Belgiei la București, se primește în dar din partea Observatorului Regal al Belgiei câte un exemplar din Analele și Anuarul astronomic pentru 1906.

Dela secțiunea istorică se primește propunerea de a se ceti în ședință publică și tipări în Anale scrierea dlui I. Tanoviceanu, membru corespondent: „Contribuțiuni la biografiile unora din cronicarii moldoveni“. Propunerea secțiunii se aprobă.

A treia ședință publică, la 25 martie (7 aprilie.) Întiu ia cuvântul dl St. Hepites și face o prea interesantă comunicare despre chestiunea bombardării norilor. Scrierile cu privire la această chestiune — a spus dl Hepites — s'au îmbogățit de vreo șapte-opt ani încoace; păcat numai că știința în cazul acesta este exploatată tocmai în detrimentul ei de către unii, de către fabrici. Bombardarea norilor a fost propusă pentru două scopuri: întiu pentru a sustrage norilor apa necesară sub formă de ploae și al doilea pentru a împiedeca căderea grindinei care distruge semănăturile și viile. Cei dintii cari au făcut încercarea cu bombardarea norilor au fost americanii, iar dâșii nu ne-au arătat în același timp și mijlocul de a produce nori pentru ploae atunci când aceștia lipsesc. De altfel trebuie să se știe că pe când în Europa tunul este întrebuințat pentru a desface norii, în America din contra e întrebuințat pentru a-i produce, ceea ce face poate ca rezultatul să nu fie cel așteptat. Dar ceea ce se urmărește mai ales prin bombardarea norilor e ca să se înlăture căderea grindinei care se știe în genere ce pagube colosale aduce prin distrugerea viilor și semănăturilor. Chiar la noi în țară statistica ne arată că din cauza grindinei atinsă de ploae în timpul verei România perde pe fiecare an până la cinci milioane hectolitri de cereale. Dl Hepites, enumerând apoi fazele prin cari a trecut până astăzi problema înlăturării grindinei, a arătat mijloacele întrebuințate în diferitele state, mijloace înse cari n'au dat rezultate hotărâtoare. Astfel înainte cu mult s'a întrebuințat aparatul para grindină, care se pune pe câmpuri la distanță de două sute metri, apoi aztăsi tunurile mari și mici, bombele explozibile și în fine rachetele plesnitoare cari lucrează la o mică altitudine și n'au destulă putere. Experiențele înse făcute pretutindeni nu ne-au dat încă până astăzi să cunoaștem nici o acțiune fizică pe care bombardarea ar produce-o asupra norilor prin toate mijloacele întrebuințate. Rezultatele asupra eficacității bombardării norilor — a încheiat dl Hepites — sunt dar încă foarte problematice și e nevoie să se mai aștepte câțiva ani pentru a ne pronunța definitiv asupra acestei probleme.

După dl Hepites, dl dr. G. Tocilescu ține o instructivă și prea frumoasă conferință, rostită cu mult avânt oratoric, despre „Limes scythicus și opera de romanizare la Dunărea-de-jos“, aplaudată cu entuziasm de auditor.

Dl președinte I. Kalinderu prezintă invitațiunea la a 72-a sesiune a congresului archeologic, care se va ține la Beauvais (Oise) în Franța la 20 iunie viitor și o pune în vederea membrilor cari vor să participe.

BISERICĂ și ȘCOALĂ.

Fundațiunea Gozsdu. Administrația fundațiunii Gozsdu a ținut la sfârșitul lunei trecute, sub președintele Esc. Sale arhiepiscopului și mitropolitului Ioan Meșianu, adunare în Budapesta. S'a constatat că fundațiunea dispunea de o avere de 5.096.876 cor. 78 bani. În anul trecut 1904 fundațiunea a dat ca stipendii 68.779 cor. 43 bani la 175 de tineri de pe diverse cariere.

Cenzură de profesor. Dl *Tit Liviu Blaga* a făcut la universitatea din Budapesta cenzură de profesor din studiile matematice.

C E E N O U ?

Regele Carol la Academia Română. Pentru astăzi vineri la 1/14 aprilie s'a anunțat la Academia Română ședință publică solemnă sub prezidiul regelui Carol. La ordinea zilei: Discursul de recepțiune al dlui I. Bogdan, cu răspuns în numele Academiei de dl D. A. Sturdza.

Decorația Carmen Sylva. Ziarul „Expressul“ din București scrie că regina Elisabeta a României a intervenit pe lângă regele Carol, ca în anul viitor, cu prilejul aniversării de 40 ani de domnie glorioasă, să înființeze o nouă decorație națională esclusiv femeilor. Noul ordin va purta numele de Carmen Sylva și va cuprinde două clase. Regina va fi maestră a acestui ordin.

Un dar al episcopului Orăzii-mari. Aflăm din „Unirea“ că Pr. Ssa episcopul dr. Demetriu Radu al Orăzii-mari, cu ocaziunea petrecerii sale de curând în Lugoj, a depus la mâna capitlului încă 50 de acții a băncii „Poporul“ emisiunea a doua à 100 de coroane de a se adauge la fundațiunea sa făcută în 1903, care astfel s'a urcat la suma de 31.000 coroane.

Distincțiune. Dl *Dimitrie Dragonescu*, director financiar în Timișoara, a fost distins de Maj. Sa cu ocaziunea trecerii sale în chip provisor la penzie, cu titlul de consilier ministerial.

† **Ioan Pop Reteganul**, învățător penzionat și redactor al foii „Gazeta de duminică“ din Șimleu, cunoscut scriitor popular, care a publicat mai multe colecții de povești culese din popor, unul din vechii noștri colaboratori, a încetat din viață la 3 aprilie n. în Reteag, în etate de 52 ani. În veci amintirea lui!

Au mai murit: *Mihăilă Savoian*, proprietar și funcționar în penziune, în Teaca, la 1 aprilie, în etate de 83 ani; — *Ioan Gogonea*, fost contabil și cassier la fabrica de hârtie din Zernești, la 4 aprilie, în etate de 65 ani; — dr. *Pavel Jurma*, pretor în penziune, avocat în Lugoj, la 2 aprilie, în etate de 59 ani.

Avis abonaților noștri. Cu numărul acesta începe treiluniul april-junie. Cei ce nu și-au achitat încă abonamentele, sunt rugați a le înnoi de timpuriu, căci aceste se plătesc înainte. Cei ce nu vor să aboneze foaia noastră, binevoiască a ne înapoia numărul viitor, să le sistăm expedarea.

Proprietar, redactor răspunzător și editor:
IOSIF VULCAN. (STRADA ALDÁS NR. 14/296 b.)

Noroc gigantic la Török.

Este nentrecut norocul care favorizează casa noastră de bancă. În timp scurt am plătit cumpărătorilor noștri ca câștiguri mai bine de 19 milioane coroane; numai în cele din urmă șese luni principalele două câștiguri mari și anume:

premiul mare de 602.000 cor. cu losul numărul 98924;

premiul cel mai mare de 400.000 cor. cu losul nr. 83451;

afară de aceste alte câștiguri de 100.000, 80.000, 70.000, 60.000, 25.000, 20.000, mai multe de 15.000, 10.000 și alte câștiguri mai mici.

În seria a 16-a a loteriei de clasă ungare care începe acuma pe 110.000 de losuri iarăș cad 55.000 de câștiguri în bani, cu totul 15 milioane 459.000 coroane se sortează

1.000.000

coroane

câștigul cel mai mare în caz norocos.

! DEOSEBIT NOROC LA TÖRÖK! Neintrecut

este norocul, care a favorizat Principala noastră colecție. În timp scurt am plătit onorațiilor noștri cumpărătorii ca câștiguri mai bine de 17 milioane coroane; între altele

cele mai mari câștiguri

Deci recomandăm a participa la loteria de clase, care are cele mai mari șanse de câștiguri în toată lumea. În a 15-a loterie de clase care urmează, din

110.000 losuri se sortează 55.000

cu câștiguri de bani, în total în enorma sumă de
14 milioane 459.000 coroane

în timp de 5 luni

Câștigul principal în cazul cel mai norocos:

1.000.000 coroane.

Special un premiu cu 600.000, un câștig à 400.000, 1 à 200.000, 2 à 100.000, 1 à 90.000, 2 à 80.000, 1 à 70.000, 2 à 60.000, 1 à 50.000, 1 à 40.000, 5 à 30.000, 3 à 25.000, 8 à 20.000, 8 à 15.000, 36 à 10.000 și încă multe altele; la o altă 55.000 câștiguri și premii în valoare de 14.459.000 coroane.

Prețul losului original pentru clasa I face conform planului:

Pentru o optime $(\frac{1}{10})$ fl. — 75 sau coroane 1.50

" " pătrime $(\frac{1}{4})$ " 1.50 " " 3.—

Pentru o jumătate $(\frac{1}{2})$ " 3.— " " 6.—
" un întreg $(\frac{1}{1})$ " 6.— " " 12.—
și se trimite pe lângă rambursă sau achitarea înainte a prețului. Planuri oficiale gratuit. Comandă pentru losuri originale rugăm a trimite până în

23 aprilie an. c.

cu încredere și direct la adresa noastră.

Căci tragerile se vor face la 24 și 25 l. c.

A. Török & Co.

Cea mai mare vânzare în detalii din Ungaria pentru loterie de clase. **Budapesta.** Secțiunile loteriei de clase ale colecției noastre principale sunt: Centrala: **Theresienring 46/a.** 1. Sucursală: **Waltznering 4.** 2. Sucursală: **Museumring 11.** 3. Sucursală: **Elisabethring 54.**

Dlul **Török & Co.,** Budapesta. (1-6)

Scrisoare de comandă (de tăiat)

Ve rog să-mi trimiteți los original clasa I a loteriei ung. reg. priv. de clase, dimpreună cu un plan oficial.
Suma în coroane { a se încasa prin rambursă } Rog a
(urmează cu mandat postal) șterge ce nu convine.

Adresa precisă

Plantați viță de vie
lângă fiecare casă și în grădnilor de lângă
casă în pământ și năsip.

Strugurii se fac în patria noastră peste tot și nu există casă, lângă zidurile careia să nu poată fi cultivată cu puțină îngrijire; pe lângă aceasta ei formează o podobă aleasă și pentru alte edificii, grădini, garduri etc. fără ca să ia cea mai mică parte din spațiul destinat pentru alte scopuri. Ei sunt poamele cele mai multămitoare, pentru că rodesc în tot anul.

Spre acest scop înse nu putem folosi tot felul de viță, pentru că o mare parte din ele la dezvoltare nu rodesc; din această cauză până acum multe n'au putut da rezultat. Dacă înse plantăm sorte potrivite pentru formarea de vițe, vedem casa în tot timpul coacerii cu cea mai aleasă tămăioasă și alte feluri de struguri dulci.

Soriurile sunt descrise într'un preț curent ilustrat, care se trimite gratis fiecăruia, care își trimite adresa cu o carte poștală. Altoi de viță nobilitată se mai găsește în cantitate mare cu prețuri reduse. Vineri pentru familie: dela 50 litri în sus, cu prețurile cele mai efine, precum și „Delaware” luciu pentru plantat și mustre de vin din ea.

Prima plantațiune de nobilitare a vițelor
de **Érmellék**

Nagy-Kágya (comitatul Bihar.) 3-8